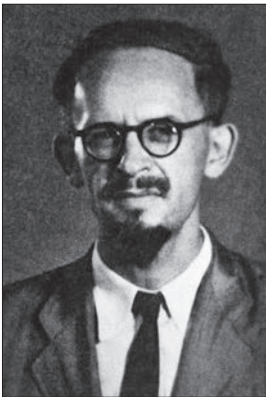

Mısır ve Suriye’de Yahudiler adlı teziyle (Jerusalem 1960-1970, I-III) ikinci defa doktor unvanını kazandı. 1949’da aynı üniversiteye öğretim üyesi tayin edildi. 1969’da profesörlüğe yükseldi ve İslâm tarihi ve medeniyetiyle İslâm hukuk (fıkıh) literatürü gibi dersler verdi. 2 Kasım 1984’te Kudüs’te öldü.

Ashtor’un temel çalışmaları Ortaçağ’da yahudiler, Ortaçağ İslâm iktisat tarihi ve Geç Ortaçağ’da Müslümanların, özellikle de Memlükler’in Avrupa ile ticarî ilişkileri olmak üzere üç kısma ayrılabilir. Kudüs İbrânî Üniversitesi’nde hazırladığı tezin yanı sıra İbrânîce yayımladığı *Müslüman İspanya’da Yahudilerin Tarihi* (I-II, Jerusalem 1960-1966) İngilizce tercümesi *A History of the Jews of Muslim Spain* (trc. Aaron Klein – Jenny Machlowitz Klein, I-III, Philadelphia 1973-1984, *The Jews Moslim Spain* adıyla Philadelphia-Jerusalem 1992) İslâm Ortaçağ’ında yahudilerin tarihiyle alâkalı temel referans kitaplarındandır. 1949’da neşrettiği “Prix et salarises à l’époque mamlouke” adlı makalesiyle başlayan (*REI*, XVII [1949], s. 49-94) Ortaçağ İslâm iktisat tarihîyle ilgili çalışmaları ölümüne kadar sürmüş ve eserlerinin büyük bölümünü oluşturmuştur. Bu alandaki diğer çalışmaları *Histoire des prix et des salarises dans l’orient médiéval* (Paris 1969), *Les métaux précieux et la balance des payements du proche-orient à la basse époque* (Paris 1971) ve *A Social and Economic History of the Near East in the Middle Ages* (London 1976; İtalyanca trc. S. Antonucci, *Storia economica e sociale del vicino Oriente nel Medioevo*, Turino 1982; Arapça trc. Abdülhâdî Able, *et-Târîhu’-l-iqtisâdi ve’-l-ictimâ’î li’-Şarkı’-l-evsa’at fi’-l-‘uşûri’-l-vüştâ*, Dımaşk 1980) adlı kitaplarıdır. Araştırmalarının üçüncü kısmını teşkil eden, Memlükler’in Akdeniz’de Avrupa ile ticarî ilişkileriyle ilgili makale ve kitapları Doğu ve Batı

Eliyahu
Ashtor-Strauss

arşiv malzemelerine dayanarak hazırladığı önemli çalışmalarıdır. Bunlar arasında özellikle *Levant Trade in the Later Middle Ages* (Princeton 1983) zikredilmelidir.

Ashtor’un Ortaçağ’da yahudiler ve Ortaçağ İslâm iktisat tarihine dair İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve İbrânîce çok sayıda makalesinden bir kısmı derlenerek Variorum Yayınevi serisinde şu kitaplar yayımlanmıştır: *The Medieval Near-East: Social and Economic History* (London 1978), *Studies on the Levantine Trade in the Middle Ages* (London 1978), *The Jews and the Mediterranean Economy, 10th-15th Centuries* (London 1983), *East-West Trade in the Medieval Mediterranean* (ed. Benjamin Z. Kedar, London 1986) ve *Technology, Industry and Trade: The Levant versus Europe 1250-1500* (ed. Benjamin Z. Kedar, London 1992). Müellifin ayrıca *Encyclopaedia of Islam (EI)*, *Encyclopaedia Judaica* ve *Encyclopaedia Hebraica*’da maddeleri yayımlanmıştır. Öğrencileri ve meslektaşları *Asian and African Studies*’in (*Journal of the Israel Oriental Society*) XXII. (1988) cildini “The Medieval Levant Studies in Memory of Eliyahu Ashtor (1914-1984)” adıyla anı sayısı olarak yayımlamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Benjamin Z. Kedar, “Preface”, *East-West Trade in the Medieval Mediterranean* (ed. Benjamin Z. Kedar), London 1986, s. VII-VIII; a.m.f., “In Memoriam Eliyahu Ashtor, 1914-1984”, *AAS*, XIX (1985), s. 119-121; a.m.f., “Eliyahu Ashtor (1914-1984) List of Publications”, a.e., XXII (1988), s. 11-33; a.m.f. – A. L. Udovitch, “Introduction”, a.e., XXII (1988), s. 7-10.

CENGİZ TOMAR

ASLANAPA, Oktay

(1914-2013)

**Türkiye’de sanat tarihi
bilim dalının kurucularından,
Türk sanatı araştırmacısı.**

17 Aralık 1914’te Kütahya’da doğdu. Babası Mehmed Celâl Bey, annesi Esmâ Hacer Hanım’dır. İlk ve orta öğrenimini aynı şehirde, liseyi Bursa’da tamamladı. 1934’te Yüksek Öğretmen Okulu sınavını kazanarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’ne kaydoldu. 1938’de mezun olduktan sonra ihtisas için Almanya’ya gönderildi. Marburg Üniversitesi’nde bir yıl çalıştı. II. Dünya Savaşı’nın başlaması üzerine Türkiye’ye dönerek askerlik görevini yerine getirdi ve ardından bu defa Viyana’ya gitti. 1943’te doktorasını bitirince yurda döndü. Aynı yılın ekim ayında

Oktay
Aslanapa

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde yeni kurulan Sanat Tarihi Kürsüsü’ne asistan olarak girdi. Burada Viyana’dan hocası olan Ernst Diez ile birlikte çalıştı. 1948’de doçent, 1960’ta profesör oldu ve Sanat Tarihi Kürsüsü’nün başkanlığına tayin edildi. 1963 yılında Türk-İslâm Sanatı Kürsüsü’nü kurdu.

1977’de Sanat Tarihi Enstitüsü müdürlüğüne getirilen Aslanapa 1960 yılından itibaren başladığı sistemli arkeolojik araştırmalarla Türk sanatına önemli katkılar sağladı. Diyarbakır’da İçkale Artuklu Sarayı, İznik’te Sultan Orhan İmarek Camii ile çini fırınları, Kalehisar’da medrese, kervansaray ve hamamdan oluşan yapı topluluğu, Kayseri’de Keykubâdiye köşkeri, Konya’da Tâcülvezir Medresesi, Eski Van’da ulucami, Bursa Yenişehir’de Reyhan Paşa Mezarı ve Afyonkarahisar’da Hisarardı Medresesi’nde gerçekleştirdiği kazılara ait bulguları kitap, makale ve bildiriler aracılığıyla ilim dünyasına tanıttı. Anadolu’da asistanları ve öğrencilerinden oluşan kalabalık ekiplerle birlikte yüzey araştırmaları yaptı. Çok sayıda lisans üstü ve doktora tezi yönetti. Yurt içinde ve yurt dışında bilimsel toplantılara katıldı. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Atatürk Araştırma Merkezi, Alman Arkeoloji Enstitüsü ile bazı meslekî kuruluşlar ve vakıfların üyesi olan Aslanapa çeşitli armağan kitapların, İstanbul Üniversitesi’nin *Sanat Tarihi Yıllığı*’nın yayımlanmasına, yıllık seminerler, kongreler ve sergilerin düzenlenmesine öncülük etti. 1983’te emekliye ayrıldıysa da ilmi çalışmalarını ölünceye kadar sürdürdü. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk sanatı programında 2002 yılına kadar yüksek lisans ve doktora öğrencilerine İslâm sanatı dersleri verdi. Türk kültür tarihi ve Atatürk’ün kültür politikası derslerini okuttu. Ayrıca İstanbul Üniversitesi

Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nde hocalık yaptı. 1 Nisan 2013 tarihinde öldü ve memleketi Kütahya'daki Sultanbaşı Mezarlığı'nda defnedildi. Türkiye'de Türk sanatı araştırmalarının gelişmesi ve yayın yoluyla tanıtılması için çalışmalarda bulunan Oktay Aslanapa bilim adamı kimliğinin yanı sıra mütevazı, kadirşinas ve vefalı kişiliğiyle tanınmıştır.

Eserleri: *Osmanlılar Devrinde Kütahya Çinileri* (İstanbul 1949), *Edirne'de Osmanlı Devri Âbideleri* (İstanbul 1949), *Karaman Devri Sanatı* (İstanbul 1950, E. Diez ve Mahmut Mesut Koman ile birlikte), *Türk Sanatı* (İstanbul 1955, E. Diez ile birlikte), *Türk Sanatı: Selçuklu ve Osmanlı Halıları, Çini ve Minyatür Sanatı* (İstanbul 1961), *Turkish Arts, Seljuks and Ottoman Carpets, Tiles and Miniature Paintings* (İstanbul 1961), *Anadolu'da Türk Çini ve Keramik Sanatı* (İstanbul 1965), *Türkische Fliesen und Keramik in Anatolien* (İstanbul 1965), *Turkish Art and Architecture* (London 1971; New York 1972), *Selçuklu Sanatı Bibliyografyası* (İstanbul 1971), *Türk Halı Sanatı* (İstanbul 1972), *Türk Sanatı* (I-II, İstanbul 1972-1973), *Selçuklu Halıları-Başlangıcından Onaltıncı Yüzyıl Ortalarına Kadar Türk Halı Sanatı* (İstanbul 1973, Yusuf Durul ile birlikte), *Kıbrıs'ta Türk Eserleri* (İstanbul 1975), *Türk Sanatı Tarihi* (I-II, Ankara 1976-1977), *Kıbrıs'ta Türk Eserleri Haritası* (İstanbul 1975, Ara Altun ile birlikte), *Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı-14. Yüzyıl* (Ankara 1977), *Kırım ve Kuzey Azerbaycan'da Türk Eserleri* (İstanbul 1979), *İstanbul Üniversitesi: Kuruluş, Tarihçe, Teşkilat* (İstanbul 1983), *Türk Sanatı I-II* (İstanbul 1984), *Osmanlı Devri Mimarisi* (İstanbul 1986), *Türk Halı Sanatının Bin Yılı* (İstanbul 1987), *Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri* (Ankara 1988), *One Thousand Years of Turkish Carpets* (İstanbul 1988), *İznik Çini Fırınları Kazısı-II. Dönem 1981-1988* (İstanbul 1989, Ara Altun ve Şerare Yetkin ile birlikte), *The İznik Tile Kiln Excavations-The Second Round* (İstanbul 1989), *Türk Sanatı: Başlangıcından Beylikler Devri Sonuna Kadar* (I-II, Ankara 1990), *Anadolu'da İlk Türk Mimarisi* (Ankara 1991), *Mimar Sinan* (Ankara 1992), *Türk Sanatı El Kitabı* (İstanbul 1993), *Türkiye'de Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatkarlar-Österreichische Kunsthistoriker und Künstler in der Türkei* (İstanbul 1993), *Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Âbideleri*

(Ankara 1996). Aslanapa bunların yanı sıra liseler için ders kitapları yazmış, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tezleri (1920-1946)* adlı katalogu da yayıma hazırlamıştır (İstanbul 2004). Çeşitli dergilerde çok sayıda makalesi, *İslâm Ansiklopedisi, Encyclopaedia of Islam ve Türk Ansiklopedisi*'nde maddeleri bulunmaktadır (bir listesi için bk. *Prof. Dr. Oktay Aslanapa 40. Hizmet Yılı, s. 5-14; Aslanapa Armağanı, s. 16-22; Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, s. 15-23*). Ayrıca hocası E. Diez'in *Türk Sanatı: Başlangıcından Günümüze Kadar* (İstanbul 1946) adlı kitabı başta olmak üzere çeşitli makalelerini Türkçeye çevirmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Prof. Dr. Oktay Aslanapa 40. Hizmet Yılı, İstanbul 1983; Ara Altun, "Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları", *Aslanapa Armağanı* (haz. Selçuk Mülayim v.dğr.), İstanbul 1996, s. 11-22; a.mlf., "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları", *TKA*, XXXI/1-2 (1993), s. 49-54; a.mlf., "Oktay Aslanapa'yı Anlamak", *TDA*, sy. 183 (2009), s. 15-17; Mehmet Metin Nigar, "Oktay Aslanapa ve Türk Sanatları", *Forum*, XIV/190, Ankara 1962, s. 16-17; XIV/191 (1962), s. 16-17; Osman Fikri Sertkaya, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa: Hayatı ve Eserleri", *TKA*, XXXI/1-2 (1993), s. 3-21; İlber Ortaylı, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa", *TDA*, sy. 183 (2009), s. 19-20; Ergun Göze, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa", a.e., s. 21-23; Nuran Yazıcı, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu'daki Türk Dönemi Kazıları", a.e., s. 505-524; a.mlf., "Türkiye'de Sanat Tarihinde İlkler / Öncüler", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, VII/14, İstanbul 2009, s. 594-600; "Asırlık Çınar Ağacı: Prof. Dr. Oktay Aslanapa'nın Hayatı ve Eserleri", *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, sy. 32, Erzurum 2014, s. 11-24; Neval Konuk, "Aslanapa, Oktay", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Ankara 2002, I, 477-478.

ARA ALTUN – ENİS KARAKAYA

ASSEMANI, Simone (1752-1821)

İtalyan asıllı şarkiyatçı.

19 Şubat 1752'de Roma'da doğdu. Mârûnî olan ataları Lübnan menşelidir. Roma'da tahsilini tamamlayıp rahipliği seçti ve hemen ardından ilmi çalışmalara başladı. Kendisinin kaleme aldığı, fakat sonraları tartışılan hayat hikâyesine göre 1785'te Padova şehrindeki dinsel seminer diye adlandırılan kuruluşta Şark dilleri eğitimi aldı ve iki yıl sonra eser vermeye başladı. Venedik şehrindeki merkez kütüphanesinde Cähiliye devri edebiyatıyla ilgili, hümanizm devrinden zamanımıza kadar birçok eser toplayan Nani ailesine ait yazmaların ve küfi paraların katalogunu hazırladı.

1807'de Padova Üniversitesi'nde akademik kariyerine başladı. 7 Nisan 1821'de Padova'da ölene kadar da burada kaldı.

Araştırma alanı Şark kültürü ve medeniyeti olan Assemani çalışmalarını çeşitli Avrupa kütüphanelerinde de sürdürmüştür. Viyana'da bulunan Şark eserlerini incelediği bilinmektedir. Atalarının dili olan Arapça, Süryânice yanında Latince ve Fransızca biliyordu. Ayrıca Türkçe ve Farsça'yı da öğrenmişti. Assemani aslında Şark çalışmalarını ailesinden devralmıştı. Dedesi Giuseppe Simonio, Vatikan Kütüphanesi'nde mevcut Şark yazmalarının dört cilt halinde katalogunu yayımlamış, Stefano Evodio ise Floransa'da bulunan Medici Laurenziana ve Roma'daki Chigi ailesinin kütüphanesini Vatikan adına düzenlemişti. Napolyon Bonapart'ın Mısır seferi esnasında Akkâ şehri önünde Cezzâr Ahmed Paşa'ya karşı yenilip başarısız kalması sonucu Ahmed Paşa'nın duruma hâkim olmasıyla ilgili bir yazısı dışında tarih alanında müstakil bir eseri bulunmamaktadır (Contadini, bibl.). Assemani, Arap-İslâm edebiyatının Avrupa'daki etkisi ve bilhassa şiir etkileşimini etraflıca inceleyen ilk araştırmacılar arasında yer alır. Cähiliye devri üzerinde durmuş, bu devri ilmi muhit yanında geniş bir çevreye de tanıtmıştır. Mensubu bulunduğu mezhebin ve cemaatinin dinî yönlerini aydınlatan eserler kaleme almıştır. Bizzat yazdığı eserler kadar yaptığı yazışmalar da Venedik şehrindeki Şehir Müzesi'nde (Museo Livico Correr) ve bazı merkezlerde toplanmıştır.

Eserleri. 1. *Catalogo de codici manoscritti orientali della Biblioteca Nani-ana compilato dall'abate Simone Assemani, professore di lingue orientali del Seminario e socio dell'Accademia delle Scienze Belle Lettere ed Arti di Padova. Vi s'aggiunge l'illustrazione delle monete cufiche del Museo Nani-ano* (I-II, Padova 1787-1792). Müellifin Nani ailesine ait Şark eserlerini ihtiva eden bu katalogunu tamamlayan eseri *Spiegazione di due rarissime medaglie cufiche della famiglia degli Omniadi* adını taşır (Milano 1818). 2. *Globus caelestis cufico-arabicus Veliterni Musei Borgiani... illustratus, praemissa eiusdem de arabicum astronomia dissertazione* (Patavii 1790). 3. *Dichiarazione di una mappa turchesca incisa in quattrotavole di legno ritrovate nell'Archivio dell'eccelso Consiglio di Dieci. Fatta dall'abate Simone Assemani, professore di lingue orientali nel seminario di Padova* (Venezia 1875). Tunuslu Hacı